

INTERPRETATIO DITIONVM

GRAECARVM, QVAE IN LACTANTIO REPE-
RIVNTVR, DE VERBO AD VERBUM FA-
CTA, IDQVE VT RVDIVM TYROCI-
NIO CONSVLATVR, RECEN-
SENTE EMENDAN-
TE QVE MARCO
MVSURO.

Quæ in primo libro.

Προτόγονος φαΐθων πόδιμήκεος ἠέρος ἕός.

Principio genitus Phaëton longo aëre natus.

Ἐκπυερ ἀθανάτοις δόμου ἀφθιτομ.

Condidit immortalibus domum incorruptibilem.

Ὁ δὲ θεὸς εἷς, ὁ δὲ εἷς ὀνόματος ἔ προσδέεται, ἐστὶ γὰρ ὁ ὦν ἀώνυμος.

Deus autem unus, unus autem nomine non eget: est enim qui est sine nomine.

εἷς θεὸς ὃς μόνος ὄντι ὑπερμεγέθης ἀγνήτος.

Unus deus, qui solus est excedens omnem magnitudinem increatus.

Ἄλλὰ θεὸς μόνος εἷς παννύκτατος, ὃς πεποιήκην
ἔρανον ἠελίου τε καὶ ἀέρας ἠδὲ σελήνῳ.

καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἶδατα πόντα.

Sed deus solus unus eminentissimus, qui fecit

Cælum, solemq; & stellas, & lunam,

Frugiferamq; terram, & aquæ maris fluctus.

Ἄν τῶν τῶν μόνου ὄντα σέβειδ' ἠγύτορα κόσμος,

ὃς μόνος εἷς αἰῶνα καὶ δι' αἰῶνος ἔτυχεμ.

Ipsū, qui solus est, colite principem mundi,

Qui solus est in seculum, atq; à seculo fuit.

εἷς μόνος εἰμὶ θεός, καὶ οὐκ ἐστὶ θεὸς ἄλλος.

Solus enim deus sum, & non est deus alius.

Ἄντοφνὺς, ἀδίδ' ἀκρὺς, ἀμήτωρ, ἀσυφέλικτος,

ἔνομα μηδὲ λόγῳ χωρσμελιον, γν' πυρὶ ναίωμ,

τῶν θεός, μικρὰ δὲ θεῶν μερὶς ἀγγελοι ἡμεῖς.

Ex se ortus, non edoctus, sine matre, inconcussus,

Nomen ne uerbo quidem capiendum, in igne habitans,

Hoc deus est: modica autem dei portio angeli nos.

παύσοφε, παντοδιδρακτ', γνολοίσοφε μὲ κλύθι δ' αἰμομ.

Omnia sapiens, omnia docte, qui per cuncta uerfaris, exaudi dæmon.

Ἄρμονίη κόσμοιο, φασφόρε καὶ σοφὴ δ' αἰμομ.

Concentus mundi, lucifer, & sapiens dæmon.

δαίμονες οἱ φοιτῶσι πόδι χθόνα καὶ πόρῳ πόντομ

ἀκάματοι δάμνανται ὑπαὶ μάστιγι θεοῦ.

Dæmones qui uentitant circa terram, & circa pontum

Indefessi, domantur sub flagello dei.

Ἄντοφνὺς,

Ex se ortus, uel ex se ingeniosus.

αὐτογενὺς,

Ex se genitus.

ἀγνήτος,

Ingenitus.

ἀκρίντος,

ἔποιήσας, Non factus.

-οὐ δυνάτ' ἀνδρὸς

ἐκ μηρῶν μήτρας τε θεὸς τετυπωμένος εἶναι.

Non potest ex uiri semine, & matrice deus formatus esse.

ὡς φάτο, τὸς δ' ἴδ' ἠ κατέχρη φυσίχου αἴα.

Hæc ait, ast illos retinebat terra sepultos.

δαίμονας ἀψύχους νεκρῶν εἰδωλα καμόντων,

ὡμ κρήτη καύχημα τάφου ἢ δίσμορος ἴχει.

Dæmones inanimes cadauerum simulacra mortuorum,

Quorum Creta in iactantiam sepulchra misera habet.

πρώτιστος μὲν ἀνασσει ἰων χθονίων κρόνος ἀνδρῶν,

ἐκ δὲ κρόνου γένετ' αὐτὸς ἀναξ μέγας θυρόσπου ζεύς.

Primus quidem regnator erat terrestrium Saturnus uirorum:

Ex Saturno autem genitus est ipse rex magnus, & late cuncta intuens Iupiter.

Ἐλλὰς δὲ τί πέποιθας ἐπ' ἀνδράσιμ ἡγεμόνεοσι;

πρὸς τί δὲ δῶρα μάταια καταφθιμύοις ἀνατίθεις;

θύεις εἰδώλοισ τίς τοι πλανήν βάλειν γνῆν;

ὡς τέ σε τάδε ποιῆν μέγαλοιο θεοῖο προσώπε

λεπομίν;

Græcia quid confidis in uiros principes?

Ad quid dona inania mortuis dedicas?

Immolat idolis; quis tibi in mentem errorem imposuit,

Vt hæc perficias magni dei ore Relicto?

καὶ κεφαλὰς κρονίδου ἢ πατρὶ πέμπετε φῶτα.

Et capita Saturno, & patri mittite lumina, seu hominem.

Ἐξηγήσεως πινδαρική.

Expositionis Pindaricæ.

Quæ in secundo.

εἰκὼν ἐστ' ἀνθρώπου ἐμῆ, λόγον ὀρθὸν ἔχουσα.

Imago est homo mea, rationem rectam habens.

ὁς μόνος ἐστ' θεὸς κτίστης ἀκράτητος ὑπάρχων,

αὐτὸς δ' ἐσήειξε τύπον μορφῆς μερόπων τε

αὐτὸς ἐμίξε φύσιν πάντων γηϊνῶν βιότιο.

Qui solus est deus creator inuictus existens.

Ipse autem firmavit figuram formæ, hominum ἑβ,

Ipse miscuit naturam omnium generationis uitæ.

οἱ δὲ θεῶν τιμῶντες ἀληθινὸν, ἀγνάον γε,

ζῶν κληρονομοῦσι τὸν αἰδῶνος χρόνον, αὐτοῖ

οἰκόντες παράδεισον ὁμῶς ἐριθιλήα κῆπον.

Qui autem deum honorant uerum, sempiternam utiq;

Vitam hæreditario iure possident; per seculi tempus ipsi

Habitantes paradysum æque peramœnum hortum.

Ἀνθρώπου πεπλάσθ' θεὸς παλάμαις γνῆν αὐταῖς,

ὄντε πλανήσεν ὄφεις δολίως ἠδ' μοῖραν ἀνελθεῖν

τὸ θανάτου, γνῶσιν τε λαθεῖν ἀγαθὸ τε κακὸ τε.

Hominem formatum esse dei manibus;

Quem etiam seduxit serpens dolose, ut ad fatum accederet,

Mortis, notionem ἑβ acciperet boni & mali.

Τοί μὲν δαίμονες εἰσὶ διὸς μεγάλου δῖα βασιλῆος
ἐδδοῖ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

**Li quidem daemones sunt Iouis magni propter uoluntatem
Bonī, terrestres custodes mortalium hominum.**

μία, ἰνκνιτ, φυλακὴ δὲ σέβεια. δὲ σέβεις γὰρ ἀνθρώπος ὅτε δ' αἵμων κακῶς, ὅτε εἰμαρμένη κρα-
τῆ. θεὸς γὰρ ἔνετα τὸν δὲ σέβειν ἐκ παντὸς κακῶ. τὸ γὰρ γῆ καὶ μόνου γῆ ἀνθρώποις ὄσιν ἀγα-
θὸν δὲ σέβεια.

**Vna, inquit, custodia pietas: pium enim hominem, nec daemon malus, nec fatū te-
net: nam deus liberat pium ab omni malo: quod enim unum & solum in homini-
bus bonum, est pietas.**

Ἡ γὰρ δὲ σέβεια γνῶσις ἐστὶ θεῶ.

Pietas enim notitia est dei.

ἄγγελος πονηρῶς

Angelos malignos.

Ἐπεὶ πλάνη πάντα τὰ δ' ἐστίν,

ἄπρ' ἀφρονες αὐδρες ὀρθνῶσι κατ' ἡμᾶρ.

Quia error hæc omnia sunt,

Quæ stulti homines scrutantur quotidie.

Quæ in quarto.

Ὁ κύριος ἐν τῶν πάντων ποιητὴς, ὃν θεὸν καλεῖν νενομίκαμεν, ἐπεὶ τὸν δὲ σῶτερον ἐποίησε θεὸν
ὄρα τὸν καὶ αἰδοῦτον. αἰδοῦτον δὲ φημι ὅ δῖα τὸ αἰδέσθαι αὐτὸν (πρὶ γὰρ τότε δὲ ἐστὶ πότερον
αὐτὸς αἰδοῖτο) ἀλλ' ὅτι εἰς αἰδοῦσιν ὑποπέμπει καὶ ἐς νῦν. ὅτι οὐ μόνον ἐποίησε πρῶτον
μόνον καὶ ἴνα, καλὸς δὲ αὐτῶ ἐφάνη καὶ πληρέστατος πάντων τῶν ἀγαθῶν, ἡγίασέτε ἐν πάντι
ἐπίδοσιν ὡς ἰδίον τόκον.

**Dominus atque omnium creator, quem deum uocare censemus, quia secundum
deum fecit uisibilem & sensibilem. Sensibilem autem assero, nō ideo quia ipse sen-
tit (hoc enim non est utrum ipse sentiat) sed quia ipse in sensum mittit & mentem.
Quoniam ergo hunc fecit primū & solum & unum: pulcher autem ei uisus est, &
plenissimus omnium bonorū, sanctificauit ἐξ, & amauit quasi proprium filium.**

πανταφόρον κτίστην ὅστις γλυκὴ πνέσμα ἅπασιν

κατθετο, ἡ γνητῆρα θεῶν πάντων ἐποίησε.

Omnium nutritorem, creatorem ἐξ, qui dulcem spiritum omnibus

Apposuit, ac principem omnium deorum fecit.

αὐτὸν ἐδωκε θεὸς πιστοῖς ἀνδράσι γεραίρειν.

Eum dedit deus fidelibus uiris honorare.

αὐτὸν σὸν γίνωσκε θεὸν δεῖ ἴδον ἔόντα.

Ipsum tuum cognosce deum, qui dei filius est.

δημιουργὸν τῶ θεῶ

Opificem dei.

σύμβουλον

Consiliarium.

αἰτία δὲ τότε τ' αἰτίς ἢ τὸ θεὸς ἀγαθὸ ἐβλήσιν ἢ θεὸν προήνεγκεν, ὅ τὸ ὄνομα ὃ δὲ δῖαται ἀνθρώ-
πινω σώματι λαληθῶναι.

**Causa autem huius causæ est, diuini boni uoluntas, cuius nomen nō potest huma-
no ore dici.**

ἔστι γὰρ τις ὡ τέκνον ἀπὸ ῥῆκός λόγος ὁ δῖας ὅστις πρὸ τῶ μόνου κυρίου, ὃν εἶπεν ὑπὲρ ἀνθρώ-
πῶν ὄσιν.

**Est enim fili, secretus quidam sermo sapientiæ sanctus de solo domino, quem dice-
re supra hominem est.**

αὐτὸς δὲ δῖαται λαλεῖν καὶ γῆσαι ἐλαίω.

Eos autem famulæ lauerunt, & unxerunt oleo.

ἀπὸ τῶ ἀλείφειν.

Ab unguendo.

αὐτὸν πατέρα,

αὐτοπάτρα, καὶ αὐτομήτρα. *Ipsum sui patrem, & ipsum matrem sui.*

Θνητὸς ἔλω ἢ ἴ σάρκα, ὁφός τὸρα τῶδε σὺν ὄργοις,
ἀλλ' ὑπὸ χαλδαίων κειτῶν ὅπλοις συλλαμφεῖς,
γόμενοι καὶ σχολόπεσσι πικρῶν ἀνέτλησε τελευτῶν.

Mortalis erat secundum carnem sapiens portentificis operibus,
Sed sub iudicibus Chaldaeis armis comprehensus,
Clavis & cruce amarum tolerauit finem.

Ἀνθήσει δ' αὐθι καὶ θάρσῳ. *Florescet autem flos purus.*

πάντα λόγῳ πρῶτον, πᾶσάν τε νόσον θραπέδον.

Omnia uerbo agens, omnem infirmitatem curans.

- νεκρῶν δὲ ἀνᾶσσις ἔσται,
καὶ χωλῶν θρόνον ἐς ὠκύν, ἢ κωφὸς ἀκούσει,
ἢ τυφλοὶ βλέψουσι λαλήσουσ' ὁ λαλέοντων.

Mortuorum autem resurrectio erit,

Et claudorum cursus erit uelox, & surdus audiet,

Et caeci uidebunt, & muti loquentur.

Ἐμ' ἀρβύλαι ἅμα πηγήτε, ἢ ἰχθύεσσιν διουοῖσιν
ἀνδρῶν χιλιάδας ἐν ὄρημα πηγήτε κρητέσσιν,
Ἐτὰ πῶδ' ὁσδόντα λαβῶν μετὰ κλάσματα πάντα
δώδεκα πληρώσει κρητέσσιν εἰς ἐλπίδα πολλῶν.

In panibus simul quinque, & piscibus duobus

Hominum millia in deserto quinque satiabit,

Et reliquias tollens post fragmenta omnia

Duodecim cophinos implebit in spem multorum.

τὸς ἀνέμους πάντας τε λόγῳ, σπῶσθ δὲ θάλασσαν
μαινομαίνων, ποσὶν εἰρήνης πῖσθ τε πατήρας.

Ventos compefcet, sternet autem mare

Insanum, pedibus pacis fideque calcatum.

κύματα πρὸς ὄσθ, νόσον ἀνθρώπων ἀκλήσθ,

ζήσθ τε θνήσκοντας, ἀπώσεται ἄλγχα πολλοῖς,

ἐκ δὲ μιᾶς πηγῆς ἄρτος κρητέσσιν ἔσεται ἀνδρῶν.

Fluctus perambulabit, morbos hominum resoluat,

Viuificabit mortuos, arcebit dolores multis,

Ex uno autem fonte panis satietas erit uiris.

- φήσουσι σιβύλλων

μαινομαίνων ἴδ' ἔσται, ἐπὶ δὲ ζήσεται ἅπαντα,

πλῆθη μὲν μνήμων ποιήσετε, κούκ' ἐτι μὲν ὁδὸς

μαινομαίνων φήσθ μεθ' ἐμὸν μέγαλοιο προφήτην.

Dicent uatem

Insanam & mendacem: quum autem facta fuerint uniuersa,

Tum mei memineritis: neque me iam quisquam

Mendacem dicet dei magni prophetam.

οἰκτρὸς, ἀτιμῶν, ἀμορφῶν, ἐν οἰκτροῖς ἐλπίδα δώσθ.

Miserabilis, ignominiosus, informis, ut miserabilibus spem praebeat.

Ἄλλ' ὅτε ταῦτ' ἀν' ἅπαντα τελεθῶν ἅπ' εἶπον

εἰς αὐτὸν πᾶς λύσεται νόμῳ.

Sed quando haec omnia perfecta erunt, quae dixi,

In ipsum omnis lex soluetur.

Εἰς ἀνόμων χεῖρας, καὶ ἀπίστων ὕπερον ἦξει,
 δώσασι δὲ θεῶν βράπιστα ματα χόρσιμ ἀνάγνοις,
 καὶ σῶμασιν μιαιροῖσι τὰ πῆυσματα φαρμακώοντα,
 δώσει δὲ εἰς μάστιγας ἀπλῶς ἀγνὸν τότε νῶτον.

In manus iniquorum & infidelium postea ueniet,
 Dabunt ei alapas manibus incestis,
 Et faucibus immundis expuent saliuas uirulentas,
 Dabit autem in uerbera simpliciter innocens tunc dorsum.

καὶ κολαφιζόμενος σιγήσει, μή τις ἐπιγνώ
 τῆς λόγος, ἢ πόθεν ἦλθεν, ἵνα φθιμύνοισι λαλήσῃ,
 καὶ σέφανον φορέσει τὸν ἀκαθίνον.

Et colaphos accipiens tacebit, ne quis agnoscat
 Quod uerbum, & unde uenit, ut mortuis loquatur,
 Et coronam portabit spineam.

Εἰς δὲ τὸ βρώμα χολῶν, καὶ εἰς δίψαν ὄξος ἐδωκεν,
 τῆς ἀφιλοξενίας ταύτῃ δάξασι τράπεζαν.

In cibum autem fel, in sitim acetum dabunt,
 Inhospitalitatis hanc monstrabunt mensam.

Αὐτὴ γὰρ σὺ ἀφρω τὸν σὸν θεὸν ἐκ γνώσεως
 παίζοντι ἐν θνητοῖσι νόμασιν, ἀλλὰ ἀκάνθαις
 ἐσεύχας σεφαύω, φοβερὴν τε χολῶν ἐκόρασας.

Ipsa enim stulta deum tuum non cognouisti
 Ludentem inter mortales cogitationes, sed & spinis
 Coronasti corona, horridumque fel miscuisti.

ναὸ δὲ χιθῶντος πέτασμα, καὶ ἡματι μέσσω
 νύξ ἐστὶ σκοτώσας πελώριος ἐν τρισὶν ὥραις.

Templi uero scindetur uelum, & medio die
 Nox erit tenebrosa ingens tribus horis.

καὶ θανάτου μοῖραν κλέσει τρίτη ἡμερὴ ὑπνώσας,
 καὶ τότε ἀπὸ φθιμύλων ἀνακύνχας εἰς φάος ἦξει,
 πρῶτος ἀναστάσεως κλητοῖς ἀρχὴν ὑποδείξας.

Mortis fatum finiet triduum sopitus,
 Et tunc a mortuis egressus in lucem ueniet,
 Primus resurrectionis uocatis initiū ostendens:

Vitam enim nobis acquisiuit morte superata.

Ἰσραηλίων μακάρων θεῖον γένος ἑραυνίωνων.

Iudæorum beatorum diuinum genus celestium.

Quæ in septimo.

καὶ τὸ αὐτὸ δὲ ἀμφοτέρων φύσεω τῆς τε ἀθανάτου, καὶ φθιμύτης μίαν ἐποίησεν φύσιν ἀνθρώπου, τὴν
 αὐτὴν πᾶσι ἢ ἀθανάτου, πᾶσι δὲ θνητὸν ποίησας, καὶ τὸν φέρων ἐν μέσσω θείας καὶ ἀθανάτου φύ-
 σεως, καὶ φθιμύτης καὶ μεταβλητῆς κατεσχέσατο, ἵνα ὁρῶν ἅπαντα, ἅπαντα καὶ θαυμάσῃ.

Et idem ex utraque natura, immortalis atque mortali, unam faciebat naturam homi-
 nis, eundem partim immortalem, partim mortalem faciens: & hunc ferens in me-
 dio diuinæ & immortalis naturæ, & mortalis mutabilisque collocauit, ut omnia uide-
 dens, omnia miraretur.

Ψυχὴ μὲν μέχρι τῶν δεσμοῦν πρὸς σῶμα κρατεῖται,
 φθαρτὰ, νοθεύει πάθη, θνητοῖς ἀλγηδόνισιν εἰσέκει,
 ἵνῃ δὲ ἀνάλυσιν βροτέῳ μετὰ σῶμα μαρτυρῆται

ὁκίσιω ὑφ' ἑαυτοῦ ἐς ἀβέβαια πάντα φορεῖται
 αἰὲν ἀγήραος ἔσται, μὴνεί δ' εἰς πάντων ἀτειρέης,
 πρῶτόγονος γὰρ ἦ το θεῶν διέταξι πρόνοια.

Anima quidem quoad uinculis corporeis tenetur,
 Corruptibiles passiones sentiens mortalibus cedit doloribus.
 Quum uero humanam solutionem uelocissimam,
 Post corruptum corpus inuenerit, omnis in aethera fertur,
 Nunquam senescens, & manet in totum indomita,
 Primogenita enim hoc diuina disposuit prouidentia.

Σάλπιγξ ὑβρανόθου φωνῶν πολὺθρηνον ἀφίση.

Tuba de caelo uocē lucuosam emittet.

ἔσται κόσμος ἀκόσμος ἀπολλυμένων ἀνθρώπων.

Erit mundus immundus pereuntibus hominibus.

Ἐπ' αὐτὴν δὴ ταῦτα ὡςδε γήνηται ὡ ἀσκληπιε, τότε ὁ κύριος καὶ πατήρ καὶ θεός ἐ το πρώτος καὶ
 ἐνός θεῶν διμεισργός, ἐπιβλέψας τοῖς γήμοινοῖς, καὶ τῷ ἑαυτοῦ βολήσας τοῖς πιστοῖς, τὸ ἀγαθὸν
 καὶ πείρας τῆ ἀταξίας, καὶ ἀνακαλεσάμενος τῶν πλαιῶν, καὶ τῶν κακίαν ἐκακώσας, πῆ μὴ ὑδραὶ
 πολλῶν κατακλύσας, πῆ δὲ πυρὶ ὀξυτάτῳ διακαύσας, ἐνίοτε δὲ πολέμοις καὶ λοιμοῖς ἐκπίε
 σας ἠγαγῆν ὡτὶ ἄρχαῖον καὶ ἀποκατίσθησεν τὸν ἑαυτοῦ κόσμον.

Quū hac ita facta fuerint ὁ Asclepi, tūc dominus & pater & deus & primi & unius
 us dei creator, respiciens quæ facta sunt, & sua uoluntate quum bonum obiecisset
 temeritati, & errore reuocato, malitiarū purgata, partim aqua nimia diluens, partim
 igne rapido cremans, interdum bellis & pestilentijs extergens, ad statum prius
 stinum perduxit, & restituit suum mundum.

ἔξει καὶ μακάρων ἐβέλων πόλιν δαλαπείξας,
 καὶ κεν τις θεόθεν βασιλεὺς πεμφθεὶς ἐπ' ἰδίῳν,
 πάντας ὅλῃ βασιλεὺς μεγάλος καὶ φῶτας ἀείσας,
 εἴθ' οὕτως κρινεῖται ἰσὺ ἀφθίρις ἀνθρώποισι.

Veniet & beatorum uolens urbem expugnare,

Et quidam à deo missus rex ad suos,

Omnes perdet reges magnos, & uiros optimos,

Et sic iudicabitur ab immortalibus hominibus.

καὶ τότε ἀπ' ἡελίος πέμφσει θεὸς βασιλῆα,
 ὃς πάντων γαῖαν πάνσφι πολέμοιο κακῶ.

Tunc ex sole deus mittet regem,

Qui omnem terram placabit à bello malo.

- ἡμετέρως δολείας ζυγὸν δυσβασίλειον ἐπ' αὐχρῆνί κέμνον ἀρεῖ

ἐ δουμὸς ἀθέσος λύσφι δεσμός τε βιαῖος.

Nostræ seruitutis Iugum intolerabile in collo positum tollet,

Et leges impias soluet, uinculaq; uiolenta.

- ὅπποτ' αὐ ἔλθῃ, πῦρ ἔσται, σκότος γὰρ τῆ μέσση νυκτὶ μελαίνῃ.

Quum ueniet, Ignis erit, tenebraeq; in media nocte obscura.

τείψασι δ' εἰδωλα βροθῶν καὶ πλῆθῶν ἀπαντα.

Conterent aut em simulacra homines, & diuitias omnes.

Ἔργα δὲ χήροποιήτα θεῶν στωεκακῶν.

Opera autem deorum humanis manibus facta exurentur,

ὅπποτε ἐ το λάβη τέλος αἰσιμον, ἡ δὲ βροθῶσι

ἡδὲ ἀφίσηται κείσας ἀθανάτοιο θεοῖο,

ἡξίφι ἐπ' ἀνθρώπος μεγάλῃ κείσας ἡδὲ καὶ ἀρχῆ.

Quum autem dies iste finem fatalem acceperit, & ad mortales

Iudicium immortalis dei uenerit,

Veniet super homines magnum iudicium & initium.

Ταρτάρεον δὲ χάθ' ὅτε δάειξ' γαῖα χανῶσα,
ἤξεισι δ' ὑπὸ βῆμα θεῶ βασιλῆος ἅπαντός.

Tartareum autem chaos ostendet terra dehiscens;

Venient autem ad tribunal dei reges omnes.

Οὐρανὸν εἰλίξας γαίης καθυμῶνας ἀνοίξω,
καὶ τὸ ἀνάστησω νεκρὸς μοῖραν ἀναλύσας,
ἢ θανάτω κήντρον καὶ ὕσσορον εἰς κρίσιμ' ἄξω
κείνων δυσεβέων ἢ δυνασεβέων βίον ἀνδρῶν.

Cælum uoluens terræ latebras aperiam,

Et tunc exuscitabo mortuos fatum soluens,

Et stimulum mortis, posteaq; in iudicium ducam,

Iudicans piorum atq; impiorum uitam uirorum.

Τότ' δ' ἔτ'ως ἐχόντος δῆλον, ὡς ἔδ' ἐν ἀδωιάτῳ ἢ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελυτῆσαι πάλιν περὶ δ' ὧν
πνῶν εἰλυμῶν χρόνος εἰς ὃ νῦν ὑμῶν ἀποικαταστήσεται οὐρανός.

Quod quum ita sit, apparet non esse impossibile: & nos quum uitam finierimus,
rursus uertiginibus certis temporis reuolutis, in hunc statum, in quo nūc sumus,
restitutum iri.

Δύσασισον γὰρ ἅπαν μόροπων γῆθ' ἀλλ' ὅταν ἡδὴ
κόσμος καὶ θνητῶν ἔλθῃ κρίσις, ἡ δὲ θεὸς αὐτὸς
ποιήσῃ, κείνων ἀσεβείας θ' ἅμα δυσεβείας τε,
ἢ τότε δυνασεβείας μὲν ὑπὸ ζῆσον γ' ἢ πνευ' ἐπέμψῃ,
ὅσοι δ' ἄσεβεσσι πάλιν ζήσουσ' ὑπὸ γαίης,
πνῶμα θεῶ δυνῶς, τιμῶν ἅμα καὶ βίον αὐτοῖς.

Etenim durum ad credendum omne hominum genus: sed quum iam

Mundi & mortalium uenerit iudicium, quod deus ipse

Faciet, iudicans impios simul & pios,

Tunc demum impios quidem in tenebras in igne mittet;

Qui autem pietatem colunt, iterum uiuent in terra,

Spiritum deo dante, honorem simul & uitam ipsis.

Γάσους γὰρ γαίης τότε θνητῶν σύγχυσις ἔσται
αὐτὸς ὁ παντοκράτωρ ὅτ' ἂν ἔλθῃ βῆματι κρίνας
ζώντων ἢ νεκρῶν ψυχὰς καὶ κόσμον ἅπαντα.

Totius enim terræ mortalium confusio tunc erit,

Et ipse omnipotens quum uenerit tribunali iudicare

Uiuorum mortuorumq; animas, & mundum uniuersum.

Κλυτε δέ με μόροπον, βασιλεὺς αἰώνιθ' ἀρχῆ.

Audite me homines, rex sempiternus dominatur.

Καὶ πόλιν, ἡ δὲ ἐποίησε θεὸς, αὐτῶν ἐποίησε
λαμπροτέραν ἄστρον, καὶ ἡλίον, ἢ δὲ σελιῶν.

Urbem quam fecit deus, eam fecit

Clariorem astris, atq; sole lunaq;.

Οἱ δὲ λύκοι σὺν ἀρνέσ' ἢ ἔρεσιμ' ἅμ' ἰλλῶνται,
χέρου γὰρ λίγιδόντ' εἰφοῖς ἅμα βοσκῶνται,
ἀρκῶ σὺν μόχοισιμ' ὁμῶ ἢ πᾶσι βοδῶσι,

Ἐρηνοβόρ' τε λέων φαγῆτ' ἄχουρον πρὸ φάτνας.

σὺν βρέφεισιν τε θράκοντες ἀμάρτοσι κοιμήσονται.

Et tunc lupi cum agnis in montibus uersabuntur;
Herbamq; lincea pariter cum hœdis pascentur,
Vrsi cum uitulis simul, omnibusq; pecoribus:
Carniuorans leo comedet paleas ad præsepia:
Cum infantibus dracones matrum orbis dormient.

καὶ τότε διὰ χαρὰν μεγάλῃν θεὸς ἀνθρώποισι δώσει,
καὶ γὰρ γῆ, καὶ δ' ἄνθρωποι καὶ ἀσπίδα βρέμματα γαίης,
δωσσοσιν καρπὸν τὸν ἀληθινὸν ἀνθρώποισι
οἶνον καὶ μέλιτος γλυκέως, λδὸν καὶ γάλακτος,
καὶ σίτην, ὅσπερ ἔστιν βροσῆς καλλιῆσιν ἀπάντων.

Tunc gaudium magnum deus dabit hominibus:
Nam & terra, & arbores, & innumerabilia terræ pecora,
Dabunt fructum ue rum hominibus
Vini, & mellis dulcissimi, & candidi lactis,
Atq; tritici, quod est hominibus optimum omnium.
Εὐσεβείων δὲ μόνων ἀγία χθὼν πάντα τὰδ' οἶσει
νᾶμα μέλιτος ἀπὸ πέτρης ἢδ' ἀπὸ πηγῆς
καὶ γάλατ' ἀμβροσίης ἔδουσει πάντεσιν δικαίοις.
Piorum autem solum sancta terra omnia hæc feret,
Fluente mellis de petra, atq; de fonte:
Et lac immortalitatis manabit omnibus iustis.

Quæ in libro de ira dei.

ἄφθαρτος κτίσῃς αἰώνιος ἀθάνατος καὶ αἰώνιος,
τοῖς τ' ἀκάκοις ἀρετῶν προφερῶν πολὺν μείζονα μισθόν,
τοῖς δὲ κακοῖς ἀδίκουσι τε χόλον καὶ θυμὸν ἀγέρον.
Incorruptibilis, & cōditor æternus in æthere habitans,
Bonis bonum præferens multo maiorem mercedem:
Malis autem & iniustis, iram & furorem colligens.
φόνος δὲ λατρείας ἀνόμοις, θεῶν ζώνῃ λατρεύοντες,
μοιχείας τε φύλασσε, καὶ ἄρσενος ἀκριτῶν δυνάμει,
ἰδίαν γυναικῶν παίδων τρέφε, μήδε φόνοντες,
καὶ γὰρ ὁ ἀθάνατος κεχολώσεταί, ὅσπερ ἀμάρτη.
Fuge sceleratas religiones, & uiuo deo famulare,
Adulteria caue, & masculi infanum cubile,
Propriam generationem filiorum nutrias, & ne occidas.
Etenim ei immortalis succensabit qui peccarit.
ἔρχομένης ὀργῆς μεγάλης ὑπὸ κόσμον ἀπειθεῖ
ἔργα τῶν εἰς αἰῶνα θεῶν, μηνύματα φαίνω
αὐταῖσι πολίοσι καὶ ἀνθρώποισιν ἅπασιν,
γῆν ἐκάλυψε θάλασσα καὶ τακλυσμοῖο βραχύντης.
Veniente ira magna ad mundum pertinacem
Postremum ad seculum, dei edicta pando
Ipsis urbibus, & hominibus cunctis,
Terram cooperuit mare diluuii rupto.
πᾶσι προφητῶσασα ἢ τὴ πόλιν ἀνθρώποισι,
ὅσπερ μηνίσαντος ἐπὶ κρανίω θεοῦ,
Omnibus prædicens oppidatim hominibus,

Ex quo irato supercaelesti deo.

καί ποτε τὴν ὀργὴν θεῶν ἐκ' ἐπιπροΰνοντα,
ἀλλ' ἀμεμβρίθοντα, ἰὴ θεολύοντά τε γέννηαι
ἀνθρώπων, ἰὴ ἀπαλαμύων ἐμπρησμῶν πέρθοντα.

Et tunc deum iram non amplius placantem,
Sed aggrauantem, & perdentem genus
Hominum, ac totum id incendio depopulantem.

ἀλλ' ἐλέει μετὰ θεοῦ βροτῶν νυῦ, μὴ δὲ πρὸς ὀργῶν
πανπίλων ἀγάγητε θεῶν μέγαρον.

Sed misericordia cōuertimini homines nūc, neq; ad irā
Variam ducite deum magnum.

οὐκ ὀλέσει, πάνσοι δὲ πάλιν χάλορον, οὐτ' αὖ ἀπαντες
δυσεβέλων περὶ θυμῶν ἐνὶ φρεσίν ἀσκήσοιτε.

Neq; perdet, sedabit autem iterum iram, quum omnes
Pietatem ex animo in præcordijs exercueritis.

μή ποτε θυμῶν θεῶν ἀφθίτος ἀξιοπολέσει
πάντων γένος ἀνθρώπων βίοντα καὶ φύλον ἀναιδέων
θεῶν εὐργεῖν γημετήρα θεῶν σοφῶν αἰγιῶν ἰόντων.

Ne forte iratus incorruptibilis deus,
Omne genus hominū perdat uitam, & gentē improbā,
Oportet genitorē deum amare, qui sapiens semper est.

ἡ δὲ θεῶν βασιλῆα καὶ γημετήρα προσπάντων,
ὅν τρέμεται καὶ γαῖα, καὶ ἄρανός, ἡ δὲ θάλασσα,
ταρτάροισι τε μυχοῖ, ἰὴ δαίμονες ἐκφείθησαν.

Et deum regem & genitorem omnium,
Quem terra contremiscit, caelumq; & mare,
Et latebrae tartareae, & daemones abhorrescunt.

FINIS.

BASILEAE, APVD ANDREAM CRATAN
DRVM, ET IO. BEBELIVM, MEN
SE IANVARIO, ANNO
M. D. XXXII.

